

21.8.2014

**Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto**

**Itä-Suomen aluehallintoviraston lausunto kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta
VM065:00/2012**

Yleistä

Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että kuntalain uudistuksessa otetaan huomioon kunnan muuttuva toimintaympäristö, korostetaan kunnan strategista johtamista ja selkeytetään hallinnon johtavien virkamiesten ja luottamushenkilöiden roolia erottamalla operatiivinen johtaminen ja poliittinen johtaminen toisistaan. Lisäksi palvelujen järjestämisen kannalta on tärkeä selkeyttää vastuita kuntien yhteistoiminnassa ja markkinoilla toimimisessa.

Lakiehdotuksessa on kiinnitetty huomiota kunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen sekä nykyaikaiseen viestintään.

Kunnan tehtävä, järjestämisvastuu ja palvelujen tuottaminen (7-9 §)

Kuntalain tulee turvata lähipalvelujen yhdenvertainen saatavuus. Kuntalakia säädettäessä tulee huomioida, että lähipalvelut tulee määritellä joko kuntalaissa tai muissa säädöksissä. Samoin lähipalvelujen turvaaminen tulisi olla myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa. Itä-Suomen aluehallintoviraston mukaan lähipalveluja ovat vähintään seuraavat peruspalvelut: päivähoito, kotisairaanhoidto, kirjasto, esiopetus, perusopetus (4. luokalle saakka), sekä näihin liittyvät kouluterveydenhuolto- ja neuvolapalvelut sekä perustasoiset lääkäri- ja hammaslääkäripalvelut tai hoitajapalvelut.

Kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Lakiesityksen 8 §:n 2 momentissa on määritelty järjestävän kunnan vastuu palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta tuottamistavasta sekä tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä. Tämän tulisi varmistaa kuntalaisten palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu. Itä-Suomessa yhdenvertaista palvelujen saatavuutta vaikeuttavat pitkät välimatkat ja harva asutus.

Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että lapsivaikutusten arviointi osana palvelujen yhdenvertaisuuden saatavuuden seurantaa tulee kirjata kuntalain tavoitteeksi.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevat ehdotukset (luku 5)

Kannatettavaa on, että kunta voi päättää osallistumisen ja vaikuttamisen tavat paikallisten olosuhteiden mukaan, joka on mahdollistettu myös nykyisessä kuntalaissa. Tähän asti kunnat ovat käyttäneet aika vähän erilaisia osallistumisen ja vaikuttamisen muotoja. Aluejohtokuntia tai vastaavia on jonkin verran perustettu, mutta niiden todellinen rooli ja valta ovat jääneet vähäiseksi, koska niille ei ole annettu todellista taloudellista ja päätöksentekovaltaa. Aluejohtokunnille tulisi antaa lisää käytännön vaikutusmahdollisuuksia.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa ratkaisevat asenteet ja toimintatavat. Osallistumisen muotoja tulisi uuden demokratiakäsityksen mukaisesti lisätä ja kehittää. Tällaisia matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia ovat sähköiset asiointit ja sosiaalisen median käyttö sekä palvelusetelit, jotka mahdollistavat myös erityisryhmien pääsevän mukaan kehittämään ja vaikuttamaan. Sähköisten osallistumistapojen käyttöä rajoittavat nykyisin puutteelliset tietoliikenneyhteydet etenkin Itä-Suomen maaseutualueilla.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuustot ovat nyt osa nuorisolakia, ja säännökset siirrettäisiin osaksi kuntalakea. Noin 80 prosentissa Suomen kunnista on tällä hetkellä nuorisovaltuusto tai nuorten vaikuttajaryhmä. Osassa kuntia näille on varattu todellinen mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua, osassa kuntia näillä nimellinen rooli. Rakenteiden ja säännösten avulla voidaan luoda vain puitteet toiminnalle. Lisäksi tarvitaan aitoa asennemuutosta ottaa nuoret mukaan päätöksentekoon.

Lakiesityksen mukaan kunnanhallituksen tulee asettaa nuorisovaltuusto. Nuorilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa valtuuston kokoonpanoon. Lakiesityksen mukaan kunnanhallituksen tulee myös turvata valtuuston toimintaedellytykset, eli esimerkiksi läsnäolo- ja puheoikeus kunnallisissa lautakunnissa ja toiminnan rahoitus.

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta määrääjassa ja alijäämän kattamisvelvollisuuden ulottamisesta kuntayhtymiin (111 §)

Alijäämän kattamisvelvollisuuden ulottaminen kuntayhtymiin on kannatettava tuottavuuden lisäämiseksi ja kuntatalouden vahvistamiseksi.

Kuntalain hallituksen esityksessä todetaan, että siinä esitetään kunnille joitakin uusia tehtäviä ja lakisääteisiä velvoitteita. Pääministeri Alexander Stubbin hallitusohjelmassa on tavoitteen tasapainottaa kuntien taloutta kuntien velvoitteita vähentämällä. Uudella kuntalailla ei tulisi lisätä kuntien tehtäviä ja menoja.

Ylijohtaja

Eli Aaltonen

Neuvotteleva virkamies

Tuula Kääriäinen